ՀԱՏԸ 10 ՄԻԼԼԷՄ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԻՆ

		Տարեկան	Վեցամսեայ
Եգիպտոս	դ. ռ.	120	60
Արտասահման	Ֆրանք	30 ոսկ.	15 ոսկդրմ.

Ծանուցումներու համար դիմել անօրէնութեան

Արտօնատէր ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԳԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Շարա Պոլուսարոսի թիւ 16
Աղեքսանդրիա

Հասցէ՝
Journal A R E V
B. P. 600
Alexandrie-Egypte

Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր

Տնօրէն-խմբագրապետ ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ցորմէ յետէ Զօրավար Սթօրսի իմաստուն կարգադրութեամբ անիշխանութիւնը վերջ գտաւ Ս. Յակոբի վանքէն՝ Միաբանութեան գործերը օրինակելի կանոնաւորութեամբ կ՚ընթանան։ Այս մասին ստացուած պաշտօնական թէ անպաշտօն տեղեկութիւնները յոյժ գոհացուցիչ են արդարեւ։

Բայց կարծես թէ այս բարեկարգութիւնը անհանդստութիւն կը պատճառէ կարգ մը վանականներու որոնք մինչեւ վերջերս աղտոտ կռիւներու և էնթրիկներու մթնոլորտի մը մէջ վարժուած էին ապրիլ։

Ասոնք նորէն սկսած են խառնել Ղեւոնդ վարդապետ Մաքսուտեանի յախտենական խնդիրը։

Յայտնի է, թէ գովելի հեռատեսութեամբ մը, Զօրավար Սթօրս դուրս ձգած էր այս կռուախնձորը վանքին առժամեայ վարչական խորհուրդէն։ Ամբողջ ազգը երախտապարտ պէտք է մնայ անգլիացի զօրավարին այս յոյժ իմաստուն կարգադրութեան համար, վասնզի այս կերպով, անիկա մէկ անգամէն արմատապէս լուծած եղաւ վանքին համար մշտնջենական դարձած խռովութեանց հանգոյցը։

Եւ ահա ճիշդ այս կարգադրութիւնն է որ դիւր չի գար ո՛չ Ղեւոնդ վարդապետին և ո՛չ ալ իր կուսակիցներուն, որոնք սկսած են դա՛րձեալ խլրտիլ ու կը ջանան վերստին խռովել վանքին խաղաղութիւնը։

⁂

Մենք այստեղ ի վիճակի չենք կարծիք յայտնելու Ղեւոնդ վարդապետի անցեալ և վերջին Մատակարարական գործերու մասին, մեզի պէտք եղած տուեքները կը պակսին խղճմտօրէն գնահատելու համար իր շուրջ եղած ամբաստանութիւնները։

Հանրային մարդիկ յաճախ յանիրաւի կ՚ամբաստանուին, ուստի մենք սովորութիւն չունինք ամէն ամբաստանութեան հաւատ ընծայելու՝ մինչեւ որ չօշափելի ապացոյցներով իրողութեան չի համոզուինք։

Խնդիրը ասոր վրայ չէ սակայն։

Պահ մը սեպենք թէ Ղեւոնդ վարդապետ Մաքսուտեան սուրբի մը պէս արդար և անմեղ եղած ըլլայ։ Կայ սակայն կէտ մը որուն վրայ ո՛չ ինքը ո՛չ ալ իր կուսակիցները կը թուին անդրադառնալ, այն ալ սա՛ է թէ՝ այս անձնաւորութիւնը ամբողջ քառորդ դար մը ազգը իր կռիւներով, իր խնդիրներով զբաղեցուց, յաճախ այնպիսի ժամանակներ երբ այնքան ուրիշ այլապէս կենսական և ստիպողական խնդիրներ կային լուծուելիք և որոնք ի՛ր պատճառով, ի՛ր երեսէն տուժեցին, վասնզի այդ խնդիրներուն տրուելիք ժամանակին կարեւոր մէկ մասը ինքը խլած եղաւ....

Արդ, ո՛ և է պարկեշտ և ուղղամիտ գործիչ, որ իր շուրջը ա՛յսքան հակառակութիւն, ա՛յսքան խըռովութիւն կը տեսնէ, պարտաւոր է ինքնաբերաբար մեկուսանալ, հրապարակէն քաշուիլ, ենթադրելով իսկ թէ անիրաւ եղած ըլլան այդ հակառակութիւնները։ Ղեւոնդ Վարդապետ Մաքսուտեան ևս պարտ էր այս ընթացքին հետեւիլ և ո՛չ թէ յամառաբար կառչիլ ուզել վանքին գործերուն, նորէն պաշտօնի թեկնածու հանդիսանալ, կուսակցութիւններ և հակակուսակցութիւններ ստեղծել իր շուրջը և վերարծարծել ջանալ հին վէճերը....

Մինթէ Ղեւոնդ Վարդապետ և իր պաշտպանները չե՞ն տեսներ որ ազգը հիմա «ուրիշ կատուներ ունի մորթելու»։

Ա՛լ հերիք է և ա՛լ ամօթ է։

Եւ արդէն Երուսաղէմի միաբաններըը թող քաջ գիտնան որ Զօրավար Սթօրս կատակ չի սիրեր և չպիտի անշուշտ դիւրաւ ներէ վանքին խաղաղութիւնը խանգարողներուն, եթէ անոնք յամառեն իրենց ձեռնարկներուն մէջ։

Խնդիրը, ամբողջ խնդիրը, նոր էնթրիկներով ու խլրտումներով հայութեան պատիւը օտարներու առջեւ չարատաւորելուն մէջ կը կայանայ։

ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ՀԵՌՈՒ ԷՐԶՐՈՒՄ ԶԳԻՏԵ՞Մ ՏԱՆԻՄ ԵՍ...

Մարտին գացած էր, հօրաքրոջս աղջիկը փնտռելու և ինծի համար այդ անծանօթ քաղաքին մէջ, ուղիղ անգին էրզրումցի հայ մօհաճիրներ սկսած էի հարցնել։

Սեւրիացի ընտանիք մը, չատ խորհրդապահ ձեւով մը ականջիս փսփսաց թէ կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնեայի մը, սա՛ դիմացի փողոցը գտնուող տունը, երկու էրզրումցի քոյրեր կային հարուստ ընտանիքէ ու դրան առջեւ կեցած՝ կը ?իտէին անխոհեմիս քայլերը դէպի այդ պաշտօնեային տունը։

Սիրուն կին մը, զարդերով և ոսկիներով զարդարուած՝ դուռը բացաւ։

Շփոթա՛ծ, հարեմի այս ճշմարիտ հուրիին ի տես՝ հարցուցի էրզրումցի քոյրերուն մասին։ Կինը անունս ու ո՛վ ըլլալս լսեց վերջ, բարձր ձայնով մը պոռաց դռնէն ներս, մաքուր հայերէնով մը։

— Քա Արաքսի, հո՛ս եկուր, էրզրումցի երիտասարդ մըն է եկեր։

Ու երկու ձեռքերը իրար սեղմած՝ «քա աշխարհի երեսին հայ երիտասարդ կա՞յ եղեր տակաւին» ըսաւ ցածուկ ձայնով մը։

Երբ Արաքսին դրան քով եկաւ աւելի երիտասարդ և աւելի գեղեցիկ, զիս ներս հրաւիրեց սուրճ մը առնելու.

— Տիկին, կը ներէք, ձեր այդ հըրաւէրով զիս դժուարին կացութեան մը մէջ կը դնէք, վերջապէս հարեմի կին էք և ես...

Երկուքը միասին չձգեցին չարունակել.

— Դէ՛, էրզրումցի երիտասարդ մը մեր դուռը գայ ալ, նամէհրէմ չեմ գիտեր ի՞նչ պիտի ծախենք. հող մի՛ ըներ Պ. Սուրէն մենք մեր չանը բերանը կը գոցենք։

Վեր ելանք հարեմի հարուստ սենեակ մը։

Հոն պատմեցին ինծի հօրաքրոջս աղջկան տխուր ողիսականը. Մարտինի տակ, Կիւլիէի Ջրհորներու քով չէրքէզ մը, հայրը սպաննած և պզտիկ 12 տարու այդ աղջիկը խլած տարած էր։

Յետոյ տուեն մը Մարտինի մէջ երեւցած էր ու այժմ երկու տարիէ ի վեր ոչ ոք տեսած էր զինքը և կամ լսած իր մասին։

Ու այրուած սրտի այդ խոստովանութեան մէջ

— Ա՜խ Պ. Սուրէն, ըսաւ Արաքսին, պիտի ըլլա՞յ օր մը որ քեզի պէս քանի մը երիտասարդներ գան, կոտրեն մեր դռները և մեր մազերէն բռնած դուրս քաշկռտեն, ծեծեն, ծեծեն և տանին... մեզ եթէ կտոր կտոր ալ ընեն տակաւին մեր մեղքը մեզի քիչ է։

Ըսաւ ու լալով մօտեցաւ օրօրոցի մը ուր փոքրիկ երեխայ մը սկսած էր ճիչեր արձակել։

— Պ. Սուրէն այս չան լակոտն ալ հոս վասակեցայ ըսաւ։

Յետոյ խօսակցութիւնը չարունակուեցաւ. իրենք լուրեր ունէին մեռածներէն, մորթուածներէն, սեւանդուածներէն. ես լուրեր տուի ողջերէն, Հալէպէն և Մուսուլէն, հասցէներ տուի, հասցէներ առի և երբ պիտի մեկնէի, Արաքսին եկաւ ձեռքս թոթուելու սիրուն փոքրիկը գիրկը։

— Տիկին, ըսի, երբ ձեր փնտռած օրը գայ ի՞նչ պիտի ընէք այս փոքրիկը։

— Տզա՞ս, չատ սիրուն է և չատ կը սիրեմ տղաս, ըսաւ համբոյրով մը, սակայն ի՞նչ ընեմ հետս էրզրում չպիտի տանիմ ես... չան լակոտը։

Մուսուլ ՍՈՒՐԷՆ

ԶՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Հայ Կարիպալտին. — Դաշնակիցներու մեծ բարեկամ մը. — Բուռ մը կտրիճներու գերմարդկային բաջագործութիւնը. — Հայաստանի յոյսերը։

Ջինուորական մեծ ու հոյակապ դէմք մըն է Զօրավար Անդրանիկ, հայ Կարիպալտին, որ անգլիական «Սգեպտոս» նաւով Մարսէյլ կը հասնի։

Ժորժ տ՚Էսպարպի մը գրիչը պէտք պիտի ըլլար պատմելու համար այս աւանդավէպային և դիւցազներգական հերոսին քաջագործութիւնները, որ մեզ կը յիշեցնէ պատմութեան ամենանշանաւոր զօրավարները, և որ, ինչպէս Ըսպարտացիներու պետ Լէօնիտաս մը, բուռ քաջերով, ամբողջ պատերազմի տեւողութեան՝ գլուխ բռնեց վայրագ Թաթարներով զօրացած Թուրք ժանտաժուռ հորդաներու։

Հուրի և սուրի ճշմարիտ վէպ մըն է՝ զոր արիւնոտ տառերով գրած են՝ այս նշանաւոր մարդը և իր հերոսական փաղանգը։

Կը յիշեմ տակաւին, երբ փետրուարի սկիզբները, Հայկ. Հանրապետութեան Նախագահ Ա. Ահարոնեան յուզեալ շեշտով մը ինծ կը պատմէր քաջագործութիւնները ազգային այս մեծ հերոսին, որ ամենափառայեղ պարտութեան մը վաղորդայնին, կրկնելով հռչակաւոր խօսք մը՝ սեթօրէն կ՚աղաղակէր. «Ամէն բան կորաւ բացի պատուէն»։

Այս առաւօտ ես կրցայ տեսնել Զօր. Անդրանիկը Օթէլ տիւ Լուվրի սրահներուն մէջ, ուր իջեւանած էր ան։

Մուգ կապոյտ թիկնոցակի (dolman) մը մէջ իրանը հրաշալիօրէն սեղմուած՝ առաջին անգամ ակնարկից կը պարտադրուի անոր պարզութիւնը։

«Հայ Կարիպալտի»ն՝ բոլոր իր խառնուածքէն մարդոց պէս՝ ուժեղ և երկթացած գիմագիծ մը ունի։ Աղեբեկ թուպեխ մը, գիսախառ ու ետ նետուած մազեր, խորունկ ու սեւ աչքեր, աշխոյժ և

ԼԵՒՈՆ ՄԵԾԱԳՈՐԾ (10)

«ԱՌԱՒԵԼ ՔԱՆ ԶՄԱՐԴ»

(ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՐԴԱԼՈՎ)

«Անազգեցիկ»ը իր աշխարհասասան գումարտակներով կը շարժի տակաւ, ու յառաջ կը խաղայ դէպի Կիլիկիա. բայց երբ Դամասկոս կը հասնի՝ «անդ... կեցաւ» կ՚ըսէ Ալիշան, իմա՛, սատակեցաւ զի գիտէ թէ Համիտը գրաքննիչներ կը պահէ ի Պոլիս։

Հայ անկախութիւնը ու Լեւոնի թագը փրկուած են այդպէս այն բախտաւորութեամբ որ յատուկ է միշտ, կարծես արի ու խիզախ պետերուն. «զոր Աստուած կամիցի մեծ առնել ի վերայ երկրի հարթէ և զճանապարհն մեծութեան»։ Չէ՞ որ Եսային ըսեր է. «Ես երթայց առաջի քո զլերինս հարթեցից, զդրունս պղնձիս խորտակեցից և զնիգս երկաթիս փշրեցից, և տաց քեզ քեղ զգանձս խաւարինս»։

Բախտաւոր էր Լեւոն, արդարեւ, բայց բախտը անոնց կը ժպտի՝ որ գիտեն ընդունիլ, չի խրտչեցնել զայն ու արժանի ըլլալ անոր. Հայոց Թագաւորը բախտաւոր էր անոր համար նաեւ որ՝ զարգուն հասակէն մինչեւ յալեւոյթ, 34 տարի, ժամանակ է ունեցեր իր ազգաշէն բոլոր պանծալի ձեռնարկները ի գլուխ հանելու. Բայց մենք չարունակենք յիշել ուրիշ դրուագներ Լեւոնի կեանքէն իբրեւ Թագաւոր և իբրեւ մարդ։

Գիտէինք թէ անպարտելի զօրական մըն էր. բայց ո՞վ կ՚ակնկալէր թէ ան յաղթական ծովակալ մը եղած ըլլար միանգամայն. փառքը զոր կը խլէ Լեւոն ծովու վրայ՝ հրաշավիպային է պարզապէս. Կիպրոսէն վերադարձին, ուր գացած էր իր աները՝ Ամորի Թագաւորը տեսնելու, թշնամիները կ՚ուզեն նաւերով ծուղակի մէջ բռնել զինքը. Լեւոն փութոյ պնդութեամբ Կիպրոս կը վերադառնայ. Ասպետներէն քանի մը նաւ փոխ կ՚առնէ և անվրէպ արագութեամբ մը, որով միայն «յաջողեայց ի դէպս դժուարինս» կուգայ յանկարծապէս կը յարձակի թշնամի հրամանատարին նաւուն վրայ, խորտակէ կ՚ընկղմէ զայն, ու նոյն հետայն անոր բոլոր տորմիղը կը ցրուի «Ընկալ եթէ կամիս», կ՚ըսէ պատմիչ մը նմանօրինակ սխրագործութեանց համար և սակայն, Լեւոնի ծովային այս յաղթանակը աւանդավէպ մը չէ. բազմաթիւ աղբիւրներով վաւերականացած է ան։

Հազուադէպ է որ հոնճարի ցայտքը զոյակցի կամքի ուժին հետ, բայց Լեւոն որ պատրաստամիտ ու սքանչելապէս յանկարծախոհ է, երկաթէ կամք մըն է նաեւ. յիշեցինք մեր նախընթաց էջերուն մէջ այն երկարատնամեայ պատերազմը զոր յամառեցաւ Լեւոն մղել Անտիոքի մեծազօր դուքսին դէմ, զայն ջախջախելով ի վերջոյ. Եւ հոս պէտք է ըսել Լեւոնի համար թէ՝ «և ոչ մէկ պետ այդ աստիճան մեծ ձեռնարկներ ի կատար հանած է այդքան հաստատակամութեամբ և ինչպէս Անտիոքի նուաճումը, դժուարները այնքան արագութեամբ որպէս իր ծովային յաղթանակը»։

Թէ այս մեծ զօրականը՝ նոյնքան մեծ դիւանագէտ մըն էր, տեսանք զայդ արդէն, կ՚արժէ յիշել հոս իր նուրբ քաղաքագիտութեան (և հնարագիտութիւնը յատկանշող) մի քանի իրողութիւնները։ Բիւզանդիոն առաջարկներ կը ներկայացնէ՝ հայ եկեղեցին յունականին կցելու. այս առաջարկը սպառնալիք մըն էր բաղձանքի ձեւին տակ. Լեւոն քաջ գիտէ սակայն զի երկար տարիներ ապրեր է յունական մայրաքաղաքը պայազատութեան միջոցին ու իր մարդիկը լաւ կը ճանչնայ. Լեւոն բիրտ ընդդիմութեամբ մը չի մերժեր բնաւ Բիւզանդիոնի թելադրանքները. կ՚ընդունի՝ ըսկզբամամբ՝ բայց այնպիսի ձեւափոխութիւններով որոնք առ երեւոյթս կրօնական՝ էապէս քաղաքական տարողութիւն ունէին զոր Յոյները չպիտի կըրնան երբեք ընդունելու յանգիլ։

Ուրիշ նմոյշ մը իր հնարամտութեան. Լեւոն Հայոց Թագաւոր է, բայց պէտք է տեսնել թէ՝ ինչպէս պարագաներուն համեմատ ճարտարութեամբ գիտէ գործածել իր արքայական տիտղոսը. երբ օտարաց գրէ՝ Լեւոն Թագաւոր է Հայոց շնորհօքն Աստուծոյ, ի հզօր ազգէ Ռուբինեանց. երբ ընդհանրական քահանայապետին ու կայսեր ուղղուի՝ Թագաւոր է Հայոց «ընդ աստուածայնոյն և հռոմէական շնոհօքն», իսկ իր ժողովուրդին համար Լեւոն «Քրիստոս Աստուծով» Թագաւոր է Հայոց. Ատեն մը վերջը պիտի նկատի ջնջել տակաւ «Հռոմէական շնորհօք»ը ու նոյն իսկ «Թագաւոր ամենայն Հայոց» տիտղոսին պիտի յաւակնի. չէ՞ որ Հայերը նոյն պահուն ուրիշ թագաւոր չունին. իսկ իր յաջորդը թողն ուղղակի իրմէն ժառանգած ըլլալով՝ օրինապէս պիտի ջնջեն, միանգամ առ միշտ, շնորհքի ամէն յիշատակութիւն ու պիտի դառնան Թագաւոր Հայոց, նոյն իսկ յառաջ Հռովմայ ու կայսեր։

Լեւոն հնարամիտ՝ գիտէ նաեւ արագօրէն ուղի փոխել ի հարկին, օգտուիլ ամէն առիթէ ու հեշտիւ կաղապարել ինքզինքը դէպքերու փոփոխական ընթացքներուն վրայ. գերազանցապէս պատեհապաշտ է. Քէյխօսրու կուգայ պաշարել իր մօտ զի հալածուած էր եղբօրմէն որ իրենց հօր Իկոնիոյ Սուլթանին ձգած ժառանգութեան բաժնէն զրկել կ՚ուզէր զինք. Լեւոն կ՚օգտուի առիթէն և ի փոխարէն իր ընծայած ասպնջականութեան հողամասեր կը խլէ անկէ և Հայակիլիկիոյ սահմանները կը տարածէ մինչեւ Անտի-Տաւրոս։

Այսպէս էր զօրապետն ու քաղաքական մարդը, իսկ Թագաւո՞րը։

Սուրբ Թագաւոր կը կոչեն զինք, զի բարի է ու արդար ամէն բանէ առաջ. իր բարութիւնը սակայն տկարութեան յանցանքներ գործել չի տար իրեն երբեք. հաստատակամ է առանց բռնութեան, կը ներէ մերթ բայց չի թերանար բնաւ պատժելէ, գիտէ չանթը գոռացնել. ի բնէ ունի կառավարելու ձիրք ինչպէս նաեւ փորձառութեան հեղինակութիւն. գիտէ անձնասիրութիւնները միտքը պահել ու հակեկան զօրութիւնները արծարծել միշտ. իր մէջ Թագաւորը վար չէ մարդէն։

Ոչ արեւելեան հեղգութիւն և ոչ արեւմտեան դիւրագրգռութիւն. հաւասարակշիռ ծանրախոհ միտք, մեծախոհ գըլուխ, մտահարուստ Թագաւոր, ճոխ և յաղթազգեաց, այրաքաջ զովանի բարեպաշտ ու առատաձեռն պաշտելի է իր ժողովրդեան»։

Մինչդեռ միջին դարու իշխանք զօրահանդէս կը կատարեն, որսի կ՚երթան կամ եկեղեցի, ու երբեմն պատերազմի, և կամ ճորտերուն մեծարանքը կ՚ընդունին իրենց դղեակներուն մէջ՝ Հայոց Թագաւորը 34 տարի համապատասխան ճիգերով կը ջանի հայրենի ազարակը ևս քան զևս շէնցնել. Լեւոն կը հիմնէ, կը շինէ, վանքեր, եկեղեցիներ, անկելանոց ուրուկանոց «Փողեացն տունս», ուսումնարաններ, գեղազան պարտէզներ, բուրաստաններ ու հոկայագործ զարմանալի դղեակն Անարզաբայ։

«Ուր և իմանայր թէ գոյ այր պիտանի ի գործ ինչ և աջողակ, առաքէր և կոչէր խաստմամբ. և բերեալ հանդուցանէր առատաձիր պարգեւօք». Նա և ոչ

ցնցող շարժուձև, յստակ ու վճռական ձայն մը. ահա այն պետը որ յամառօրէն ու ժեղօրէն պաշտպանեց ամբողջ ազգի մը ապագան։

Շնորհիւ Պրն. Արամ Թիւրապեանի բարեացակամութեան, որ թարգմանի պաշտօնը կը կատարէր, կրցայ հայ ազգ. հերոսին բերնէն իսկ լսել՝ Թուրքերու դէմ մղած իր ահաւոր կռիւներէն քանի մը տպաւորութիւններ։

«Պատերազմի առաջին օրերէն իսկ, ըսաւ Զօր. Անդրանիկ, հայկական բազմանքներուն իսկ պատասխանելով՝ ես իմ սուրս դրի Դաշնակիցներու տրամադրութեան ներքև, հաւատարմօրէն ծառայելու համար անոնց դատին։ Ու այն օրէն մինչև զինադադարի կնքումը, ես վայրկեան մը իսկ չեմ դադրած այդ դատին ծառայելէ։

«Ես շատ լաւ գիտէի թէ համաշխարհային այս պայքարը կախում ունէր դիմացկունութեան ատրճանէ մը, և ոչ երբեք անցողակի ոյժի մը վաղընդփոյթ նուաճումէն։ Ես կը ճանչնայի Ֆրանսացիներու և Անգլիացիներու կորովը, ես գիտէի թէ շնորհիւ այս կորովին, որուն այնքան բազմաթիւ փորձերը տուած են մեզ անցնող դարերը, վերջին խօսքը պիտի միայն անոր որ պիտի կրնար մինչև վերջին վայրկեանը ոտքի վրայ կենալ. այսինքն, ամենէն քաջին, ամենէն ընդակորովին, Անգլիացի և Ֆրանսացի ժողովուրդին։

«5000նոց կամաւորական բանակով մը որ միայն 4 թնդանօթ, 12 գնդացիր և 900 հեծեալներ ունէր, ես դիմադրեցի թրքօ-գերման վոհմակներուն՝ մինչև որ անոնք գրաւեցին Կովկասը։ Երբեք, հակառակ բոլոր առաջարկներուն, ես չհաւանեցայ թշնամիին հետ բանակցութեան մտնել։ Երբ Թուրքերը, Ալեքսանդրոպոլի անկումէն յետոյ՝ մինչև Պաքու յառաջացան, ես իմ որսորդ զինուորներուս մասնաւոր զօրաբաժինովը օգնութեան հասայ Անգլիացիներուն։ Խօյի առջև ես անհաւասար կռիւ մը մղեցի Թրքական 36րդ զօրաբաժնին դէմ, այդպէս իմ դիմադրութեամբս՝ ժամանակ տալով 20000 Հայերու և 50000 Ասորիներու՝ գալ և անգլ. բանակին պաշտպանութեանը ապաւինելու։ Անձնապէս ոչ մէկ օգնութեան ակնկալութեամբ, ու յետսակողմս բոլորովին անպաշտպան՝ Ջուլֆայի ճամբով ես հասայ Ղարաբաղ, օգնելով բոլոր կամուրջներն ու ճամբաները՝ որպէսզի զօր. Խալիլ փաշայի բանակը չի կրնար յարձակում գործել Անգլիացիներուն վրայ։ Ղարապաղի մէջ պաշարուած Խալիլ և Նուրի փաշաներու զոյգ բանակներէն, կրցայ պաշարումէ ազատել զօրաբաժին մը՝ շնորհիւ իմ զինուորներուս քաջասրտութեան։

«Երբ Անգլիացիք 2րդ անգամ Պաքու մտան, Զօր. Թօմսընի կողմէ ղրկուած 2 պատուիրակներ ընդունեցայ, որոնք կը խնդրէին ինէ իմ դիրքերուս վրայ մնալ ու դադրեցնել թշնամութիւնները։ Զինադադարը կնքուած էր, իմ միսիոնս լրացած։

«Այս պատերազմի ընթացքին ես իմ սիրելի ու կորիճ կամաւորներուս հետ 59 ճակատամարտ մղեցի Թուրքերուն կամ Գերմաններուն դէմ և անոնց թըւական գերազանցութիւնը չի կրցաւ երբեք նուաճել ոչ իմ բանակս ոչ ալ անոր ռազմական ոգին։

«Անշուշտ մենք կրնայինք աւելի լաւագոյնը ընել, եթէ մենք, ոչ միայն կղզիացուած, այլ գոնէ շրջապատուած ըլլայինք մեզ օգնելու պատրաստ դրացիներով. բայց, առանձին, մեր կորուստին աշխատող վայրագ թշնամիներու մէջ, մենք յաջողեցանք գերմարդկային քաջութեամբ՝ օգնելու այն դատին որ մեզի սիրելի էր. — Դաշնակիցներու դատը։ Թուրքիոյ մէջ պատերազմի բախտը կրնար բոլորովին փոխուիլ՝ եթէ մենք հակառակ դիրք մը բռնէինք՝ կանգնելով կեդրոնական պետութեանց կողքին։ Բայց այդ բանը անկարելի էր. վասնզի մենք միշտ հաւատարիմ և հաստատ բարեկամները եղած ենք Ֆրանսայի և այսօր այդ է պատճառը որ մենք իր վրայ դրած ենք մեր յոյսը՝ սպասելով որ մեր զոհողութիւնները անտես չառնուին։

«Այժմ Կովկասահայաստանի մէջ 500 հազար փախստականներ կան որ անհօրէն կը տառապին սովէն։ Անգլիայէն և Ամերիկայէն օգնութիւն հասաւ մեզ։ Անոնք կը կերակրեն 10000 որբեր։ Բայց մենք աւելի մեծ օգնութեան կը կարօտինք։ Ես Բարիզ կ'երթամ միանալու հայկական միսիոնին յստակօրէն բացատրելու համար մեր կացութիւնը, և ես ամենամեծ վստահութիւն ունիմ մեր մեծ բարեկամներուն, դաշնակիցներուն վրայ, Հայաստանի ապագայ կազմութեան մասին իրենց տալիք որոշման նկատմամբ։

«Մեր անչափզոհողութիւնները վարձատրութիւն մը կը պահանջեն։ Ու այդ վարձատրութիւնը պիտի գայ, վստահ եմ տօր, այն երկրէն զոր ես ամեն բանէ վեր կը սիրեմ. Ֆրանսայէն՝ որուն հետ երկար ու ձիգ դարեր մենք բարեկամական յարաբերութիւններ մշակած ենք, և որ դարերու ընթացքին ան եղած է ճնշուած ազգերու պաշտպանը։

«Կովկասի ֆրանս. միսիոնին պետ գնդապետ Շարտինեէ որ իմ անձնական բարեկամս է, գիտէ թէ ես իմ զօրաբաժինովս կռուած եմ Կովկասի բոլոր ճակատներուն վրայ, կռուած եմ Ղարապաղի մէջ, թէ՝ ես միշտ բարեկամ մնացած եմ դաշնակից դատին։ Իցիւ թէ իմ Հայրենիքս, որուն մէկ համեստ ներկայացուցիչն եմ ես, կարենար քաղել իր ազատ կամքովը յանձնառու եղած զոհողութեանց ամբողջ վարձքը։»

Մենք ջերմագին կը հայցենք որ պէտքի կորիճ հայ ժողովուրդը, որուն ուղղամտութիւնը շատ լաւ ծանօթ է մեզի, կարենայ ձեռք բերել շօշափելի և տեւական մէկ փորձը. այն երախտեաց զոր մենք իրեն կը պարտինք։

Զօր. Անդրանիկ վաղը գիշեր կը մեկնի Մարսէյլէն, քաղաքիս հայ գաղութին կողմէ իրեն ի պատիւ կազմակերպուած մտերմական հաւաքոյթի մը ներկայ ըլլալէ յետոյ։

Թարգմ. ԺԱՆ ՏԸ ՍԷԼՄԱՐ

⁂

Վերի յօդուածը, զոր մեր ընթերցողները այնքան արդար հպարտութեամբ մը պիտի ըմբռնեն, թարգմանաբար առնուած ենք Մարսէյլի «Լը Սօլէյլ տիւ Միտի» օրաթերթէն, ուր հայ ազգային հերոսը այնքան գրաւական տողերով պանծացուած է։

Ստորեւ կուտանք նաեւ նոյն թերթէն քաղուած, Մարսէյլի մէջ ի պատիւ Զօր. Անդրանիկի սարքուած հաւաքոյթի մը նկարագրութեան ամփոփումը։

⁂

Ի ՊԱՏԻՒ ԶՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

Մարսէյլի հայ գաղութը ուզելով արժանաւոր պատիւ մը ընծայել ազգային հերոս զօր. Անդրանիկի, մտերմական հաւաքոյթ մը կազմակերպած է Ռէզէրվ Բալասի շքեղ սրահին մէջ։ Մարսէյլի ծովափնեայ գեղեցիկ Քորնիշին վրայ ճաշկերոյթ մը սարքուած է ի պատիւ հայ կարբիպալաթին, որուն հրաւիրուած են նաև Ֆրանսացիներ, ի մէջ այլոց «Լը Սօլէյլ տիւ Միտի»ի խմբագիրները։

Ռէզէրվ Բալասի շքեղազարդ սրահը ժամադրուած են հայ գաղութին բոլոր աչքառու տիկիններն ու պարոնները։

Ճիշդ ժամուն, հոն իր մուտքը կը գործէ զօր. Անդրանիկ. հիացումի և հրճուանաց խորունկ սարսուռ մը կանցնի ամենուն վրայէն՝ ի տես ազգային մեծ հերոսին։

Ճաշէն վերջ կարգը բաժակաճառերուն կուգայ, յորում Պ.Պ. Սահաթճեան Արամ Թիւրապեան և Սէլեան իրենց երախտիքն ու հիացումը կը յայտնեն օրուան մեծ հիւրին։

Իր կարգին հայ հերոսը սրտաշարժ բաժակաճառի մը մէջ պատմեց — կ'ըսէ «Լը Սօլէյլ տիւ Միտի»ի խմբագիրը— թէ ինչպէս այս պատերազմի սկիզբէն իսկ, Հայաստանը հակառակ իր տկարութեան և ուժասպառումին, հաւատարմօրէն եկաւ կանգնիլ Դաշնակիցներու կողքին, առանց սակարկութեան, առանց ապարդիւն յոյսի. այլ միայն համակրութենէ և սէրէ մղեալ։

Ան հաստատօրէն կը հաւատայ թէ Ֆրանսան որ այսօր կը գտնուի քաղաքակրթութեան գլուխը, պիտի գիտնայ Հայաստանի դատը ձեռք առնել և անոր դրօշը ծածանել տալ ազատօրէն։ Ան իր գաւաթը պարպեց իր սիրելի հայրենիքին և Ֆրանսայի մեծութեան ու բարօրութեանը համար։

Ցետոյ խօսք առած է «Սօլէյլ տիւ Միտի»ի խմբագիրներէն Պ. Սէրժ Պուրէլլինը, շնորհակալ ըլլալով հայ գաղութին՝ թերթին խմբագրութեան եղած այս մասնաւոր պատիւին համար, և իր անձնուիրութիւնն ու համակրանքը յայտնած է մեծագոյն ուղեղեցկագոյն Հայաստանի հարցին։

Ամենէն վերջ, հայ կամաւորներու տողանցքը կը կատարուի Ռէզէրվ Բալասի պալքոնին առջևէն, ուրկէ Զօրավար Անդրանիկ կը խօսէր, աչքերը անհուն կապոյտին սուզած՝ երազի մը մէջէն ժպտուն՝ ուր անտարակոյս ան իր լեռներն ու առապարները կ'երազէր, իրենց գիւցազնական կռիւներովն ու յաղթանակներովը։

— Կը փնտռեմ Պուրսայի Պիլէճիկէն եղբայրս Յովսէփ Սարըեան, վաճառական. հասցէս անգլիական գերանոցի մէջ b. 20345 Փիլիպոս Սարըեան p. w. no. 8 dev. Belbeis Egypt.

—Հայկական Լէգէոնի կամաւորնէրէն, Վարդան Հայրապետեան, (Երզնկացի) կը փնտռէ իր կինը Վէրգինէ. (ծնեալ Յակոբ Զօպանեան Պարախղալցի) Աղջիկը Արուսիէ։ Երկու տարի առաջ Պոլիս Դատի գիւղ կը գտնուէին։ Կը խընդրեմ լուր ունեցողներէն լուր տան. Հայկական Լէգէոն ֆրանսական քէմբ Բօր. Սայիտ հասցէով։

— Տիկ. Նազլը Տէր Հմայեակ Ալեքեան բնիկ Պրուսայի Մեծ Նոր գիւղացի որ իր երկու աղջիկներով և մէկ տղայով Պաղտատէն հայկ. քէմբը կը գտնուի, կ'ուզէ իմանալ իր տղուն Աշոտ Տէր Հըմայեակ Ալեքեանի ուր տեղ ըլլալը, որը մէկ տարիէ ի վեր դադրած է թղթակցելէ իր ծնողաց հետ։ Կը խնդրուի տեղեկութիւն հաղորդել՝ Սիմոն Ալեքեան Քամփ Արմէնիէն Բօր-Սայիտ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Թիւրիմացութեանց տեղի չի տալու համար, կը փութանք մեր ընթերցողներուն զեկուցանել թէ փնտռտուքներու համար մեզի ղրկուած ազդերը վճարել են։

Երեք-չորս տողնոց ծանուցումներու համար պէտք է վճարել 20 զ. ողջ երեք անգամի համար. իսկ աւելի ընդարձակ ծանուցումներու մասին առանձին սակարկութիւն կ'ըլլայ։

Այս կարգադրութեան բացառութիւն կը կազմեն միմիայն հայ կամաւորները և հայ գերիները, որոնց ծանուցումները ձրի կը հրատարակուին, նոյնպէս և այն ազգայինները որոնց նիւթական կարողութիւնը անձուկ վիճակը հաստատուած է։

Հետեւաբար անհետեւանք պիտի թողուին, այն ամէն ծանուցումները որոնք մեզի կը ղրկուին առանց ընկերացնելու ծանուցման գինը։

միայն ազգայինք՝ այլ օտարազգիք մանաւանդ Փռանկ իշխանք և զօրականք՝ ինքնակամ յօժարութեամբ զիմէին ի ծառայութիւն նմին, ականջալուրք և ականատեսք գոլով մեծի համբաւոյ նորա. և թուէր հիմնաւորել ընդարձակ սահմանս տէրութեանն՝ սփռել ճաճանչս լուսաւորս և կենդանացուցիչս ի նորոգութիւն, ի շինութիւն, ի բարգաւաճանս ազգի ազգի հնարից և հայթայթանաց, արուեստից և ուսմանց, քաղաքական, եկեղեցական և վանական կարգաց»։ ու պատմիչը կ'ըսէ, «Բարութեամբն զաշխարհ ելից իբրև գդրախտ պտղաւէտաւէտ»։ Եւ սակայն, Հայոց թագաւորը չէր գոհանար իր կիլիկեան պարտէզը մշակելով միայն. «Աա ամենայն հասանէ, զամենայն յանձանձէ, յամենայն կողմն և առ ամենեսեան զառնայ»։ արդարև ան միշտ ջանահնար եղեր է՝ հնարաւորութեան չափով՝ օգնել «Արեւելեան մեծի և բնիկ տոհմին Թորգոմայ» և ես վստահ եմ որ պիտի գայ հայ պատմիչը որ պիտի հաստատէ թէ՝ Լեւոն, որուն սիրտը կ'արիւնէր ու կը բորբոքէր նաև ի տես ամայացեր Հայաստանին՝ իր արտալիր ու գթական բոլոր օժանդակութիւնը ընծայած է, զոր օրինակ, Զաքարիա հայ սպասալարին՝ որ վրաց թամարայ թագուհւոյն իբր սպարապետ՝ իր «անվկանդ թուրով և փոյթ ընդ փոյթ» Մեծ Հայքը բռնաւոր Պարսիկներու և Արաբներու ջոլիրներէն կը մաքրէր, մինչ նոյն պահուն Լեւոն հայ թագաւորութիւնը կը կանգնէր ահա ի Կիլիկիա։

ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ

(Նարունակեցի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ստոյգ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ Ամերիկեան Ծերակոյտի անդամոց երկու երրորդին հաւանութիւնը ապահովուած է արդէն՝ որպէսզի Միացեալ Նահանգները ըստանձնեն ամբողջական Հայաստանի խնամակալութիւնը։

ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆԸ Ի ԿԻԼԻԿԻԱ

Պ. Միհրան Տամատեան յանձնարարագրեր ստացած է ուղղեալ ընդհ. հրամանատար Սըր Էտմընտ Ալէնպիին, Կիլիկիոյ շնորհազարդ Կաթողիկոսին, Սուրիոյ և Կիլիկիոյ Բարձր Գոմիսէր Պ. Բիքօին, Կիլիկիոյ քաղաքային գործերու ընդհ. ներկայացուցիչ գնդապետ Պրէմօնին, ինչպէս նաև զանազան Ազգ. Միութեանց և Ազգ. իշխանութեանց։

Բոլոր այս պաշտօնագրերն ստորագրուած են յանուն ամբողջական Հայաստանի պատուիրակութեան, այսինքն թէ՛ Ազգային Պատուիրակութեան և թէ՛ Արարատեան Հանրապետութեան Բարիզեան Պատուիրակութեան անունով։

ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԱՌ ՍԸՐ ԷՏՄԸՆՏ ԱԼԷՆՊԻ

Ամբողջական Հայաստանի պատուիրակութիւնը խորին երախտագիտութեան գիր մը ուղղած է ընդհ. հրամանատար Զօրավար Սըր Էտմընտ Ալէնպիին՝ այն թանկագին աջակցութեան և անգնահատելի պաշտպանութեան համար զոր վեհանձն զօրավարը շնորհած է իր հովանաւորութեան տակ գտնուած հողամասերու հայերուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԷԳԷՈՆԻ ԱՐՁԱԿՍԱԼ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Մեծ ուրախութեամբ կը տեղեկանանք թէ Հայ Ազգ. Միութեան կատարած դիմումները վերջապէս իրենց բարեբար արդիւնքը կրցած են տալ Հայկական Լէգէոնի արձակեալ կամաւորներու մասին։ Արդարև, ընդհ. հրամանատար Զօրավար Սըր Էտմընտ Ալէնպիի հրամանաւ՝ Բօր-Սայիտի ֆրանսական «պաղ»ը գըտնուող արձակեալ հայ կամաւորները պիտի փոխադրուին տեղւոյն անգլիական «պաղ»ը, ուրկէ պիտի դիւրացուի իրենց հայրենիք վերադարձը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔՆՆԻՉ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Ամերիկեան Քննիչ Ցանձնաժողովը Պօլսոյ մէջ իր աշխատութիւնը աւարտելով Պէյրութ մեկնած է։

ՏՆԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՄԷՋ

Ճարտարապետ Պ. Լեւոն Կոկանեան ի մօտոյ Ատանա կը մեկնի բընակութեան շէնքեր և պանդոկներ կառուցանելու համար քաղաքին մէջ։

Անհաւասիկ գովելի և գործնական գաղափար մը այնպիսի քաղաքի մը համար որուն բնակչութիւնը գրեթէ կրկնապատկուած է և որ շէնքի սակաւութենէ կը նեղուի։

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԹՈՒՐԸ

Անդրանիկի թուրին շինութիւնը փութով յառաջ կը տարուի և ըստ ամենայն հաւանականութեան մինչև մէկ ամիս կը լրանայ։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՃԸՆԻ ՄԷՋ

Վերադարձողներն ալ սկսած են կեանքի նշաններ տալ։ Հոն ալ նախնական ձեռնարկներ եղած են վերակազմելու ազգային բոլոր մարմինները։

Հաստատուած է Երիտասարդաց միութիւն մը և սկսած է գործունէութեան։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

Տէօրթեօլի մեր թղթակիցը կիմացնէ մեզ թէ՝ տեղին հայ բնակչութիւնը մեծ ոգեւորութեամբ սկսած է փարիլ իր ազգայնականութեան։

Ազգային մարմինները աշխատող են օգտակար ըլլալու իրենց պարտականութեանց կիրառումին մէջ, սակայն թիւրիմացութիւններ ալ պակաս չեն։ Շրջակայ թուրք գիւղերու բնակիչները երբեք քաղաք չեն գար։ Շատերը հեռացած են արդէն Էրզինի և Օսմանիյէի կողմերը։ Տէօրթեօլի շրջակաները գտնուող Օճագլը Խօզէրլի հայ գիւղերուն տուները բոլորովին քանդուած են Թուրքերու կողմէն և հիմակ ալ, փախած կամ հեռացած Թուրքերու տուներուն մէջ բընակիլ սկսածեն տնազուրկ տարագիրները։

Թուրք կառավարութիւնը իրեն տըրուած շատ մը աղերսագիրները և եղած դիմումները կը ղրկէ Հայ Ազգային Միութեան և սակաւաթիւ թուրքերն ալ երբեմն իրենց գործերուն համար կը դիմեն Հայ Ազգային Միութեան։

Դպրոցը կը շարունակէ։ Ուսուցիչներուն գրեթէ ամէնքը տեղացի են։

Շատ քիչ թիւով Տէօրթեօլցիներ չեն վերադարձած տակաւին ծննդավայր։

Տէօրթեօլի եկեղեցին շատ խարխուլ և աննախանձելի վիճակ մը կը ներկայացնէ։

Եթէ զուրբէն օգնութիւններ հասնին, Տէօրթեօլցիք շուտով պիտի կրնան վերականգնիլ։

Ամուսնութիւնք շատ յաճախողէպ են։ Զօրաւոր յոյսեր կան թէ յառաջիկայ տարուան նարնջի հասոյթը կարեւոր գումար մը պիտի կազմէ։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕՐ ՄԸ ԱՅՐԱՆԻ ՄԷՋ

1919 Ապրիլ 19ի Խթման օրը՝ պատմական օր մը եղաւ Հայկ. Լէգէոնի Բ. վաշտին զինուորներուս համար։

Բոլոր զինուորներ, արդէն կանուխէն լաւած էին գալստեան լուրը Մուշեղ արքեպիսկոպոսին, որուն պերճախօս ատենախօսութիւնները մօտիկ ընկէ զըրկուած էին չատոնց։ Ցայտնի անհամբերութիւն մը կը նշմարուէր բոլոր զինուորներուն դէմքին վրայ։

Վերջապէս հասաւ համակրելի սրբազանը և ամբողջ զինուորներու 1.30ժամ խօսեցաւ յուզուած և միանգամայն խրոխտ ձայնով մը, հրապուրելով բոլոր ունկնդիրները։

Սրբազանը միառ մի թուելով ցաւերը և կարօտութիւնները հայ ազգին, կոչում ըրաւ հայ զինուորներու զգացումին և հրաւիրեց զանոնք շարունակելու իրենց սուրբ պարտականութիւնը համաձայն Ազգ. պատուիրակութեան հրահանգին։ Կարդաց նաև կամաւորներու ուղղած հեռագիրը Պօղոս Նուպար փաշայի որ խորունկ տպաւորութիւն մը թողուց մեր զինուորներու վրայ։

Սրբազանը պտտեցաւ նաեւ զինուորներուն խուցերը եւ գոհացուցիչ գտաւ անոնց վիճակը։

Սրբազանը նոյն օրն իսկ մեկնեցաւ Պաղչէ անկէ Ատանա դառնալու մտադրութեամբ։

ՀԱՅՈՒՀԻՆԵՐԸ

Հալէպի «Էլ—Հալէպ պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ՝ Դամասկոսի մէջ Արաբ կառավարութիւնը յայտարարութիւնով մը իմացուցած է որ քովերնին հայուհի ունեցող Արաբներ, նոյն իսկ եթէ ամուսնացած են, ստիպուած են ազատ թողուլ կամ Ազգին յանձնել այդ Հայուհիները։

ՏԱՐՍՈՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տարսոնի Հայութիւնը չքեղ դիմաւորութիւն մը ըրած է տեղւոյն Ֆրանս. կառավարիչի Տիկինին որ Ֆրանսայէն եկած է վերջին օրերը։ Տեղւոյն երեւելիներէն Շալվարճեան եղբայրներուն սեփական կառքը չնորհաւորելի կերպով զարդարուած՝ ազնիւ Տիկինին և Պ. կառավարիչին տրամադրութեան տակ դըրուած է։ Նորեկ հիւրը և Պ. կառավարիչը չատ գոհ մնացեր են Տարսոնցիներուն այս ընդունելութենէն։

(Հայ Ձայն)

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի մեր թղթակցէն կիմանանք թէ կրթական ծանօթ գործիչ Տ. Համբարձում Երամեանի որդին Տ. Վարդգէս, որ Փարիզի մէջ գիտական ուսմանց կը հետեւի, մայիս 8ի հինգշաբթի օր Սորպոնի մէջ քննախօսութիւն մը ըրած է, նիւթ ունենալով «Lois des équilibres chimiques et dissociation»։

Իր քննախօսութիւնը ջերմապէս ծափահարուած է ունկնդիրներէն։

(Արմենիա)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այժմ Բօր-Սայիտ գտնուող բազմաթիւ հայ կամաւորներ երախտագիտութեամբ կը փութան իրենց անկեղծ և անհուն շնորհակալութիւնները յայտնել մասնաւորապէս «Արեւ»ի խմբագրութեան իր այն գնահատելի աջակցութեան համար որով «Արեւ»ի նեղ սիւնակները ձրիաբար յատկացուց անոնց փնտռտուքներուն։

Ի դիմաց կամաւորներու
Կարապետ Գարաւսեփեան

Ծ. Խ. «Արեւ»ի խմբագրութիւնը ազգային պարզ պարտականութիւն մը կատարած եղաւ հիւրընկալելով մեր քաջարի կամաւորներուն ազդերը և ասկէ վերջն ալ պատրաստ է սիրով ստանձնել այս կարգի ծառայութիւններ անոնց համար։

Թէլ-էլ-Քեպիրի ճամբը գտնուող ռուսահայ գերիներու նոր ցանկ մը կը հրատարակենք ստորեւ.

Մկրտիչ Մ. Սարգիսեանց՝ Երեւան-Տիլիջան, Սարգիս Արսէն Վարդանեանց Սուրմալու-Իգդիր, Սարգիս Հ. Խլխաթեանց Սարիղամիշ-Տիլքանդլաւ, Եղիազար Հ. Գրիգորեանց Կարս-Բէգլամիդ, Մանուկ Գէորգ Տ. Յովհաննէսեան Ախալցխա-Քէաիխծրից, Աբրահամ Ա. Միսակեանց Պզտիկ-Պահաչ, Ռափայէլ Ս. Ղազարեանց Մոխրէփ, Սիրական Ա. Բաբայեանց Ախալքալաք-Փոքր Սամսար, Միսաք Ս. Ղուկասեանց Լօռի, Ալիքսան Պետրոս Մկրտիչեանց Բէրթի Գիւղէլ, Շիրին Ա. Ցարութիւնեանց Շուշի-Հէրհեդ, Արտէմ Ա. Մովսէսեանց Ծեվանչիր-Տէրտէր, Գանջօ Գ. Մնացականեանց Շուշի-Վերի Սղնիկ, Գրիգոր Խ. Բաղդասարեանց Մաղաղինէն, Սերգէյ Ա. Ավագիմեանց Ծիվանչիր-Գիւլեաթաղ, Մովսէս Ս. Արզումանեան Կազախ-Ճարխէզ, Գրիգոր Մ. Աբովեանց Կազախ-Կօղբ, Յովհաննէսեանց Ցակոբեան Գէորգ Իգդիր, Խաչատուր Ս. Մնոյեանց Ալէքսանդրապօլ Ղօնախրան, Նահապետ Գրիգորեանց Կազախ Ջարխէճ, Արմենակ Տէր Ստեփան Գարտաշեանց Աղաչուր։

ՊԱՇՏՕՆ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանը աճուրդով վարձու կուտայ իր հետեւեալ հողերը.

Ֆ.	Ք.	Ս.	գիւղ	մերքէզ	մուտիրիէ
250	18	8	Տէլկա	Տէյրութ	Ասիութ
235	16	16	Էզֆահս	Ֆաշն	Մինիէ
1	12		Մինէթ էլ Սէրիկ	Գահիրէ	Գալուպիէ
106	7	17	Պութուրէս	Ապուհոմս	Պէհէյրա
594	6	17	Գումարը		

Աճուրդի մասնակցիլ փափաքողները կրնան դիմել Ազգ. Առաջնորդարանի կալուածոց դիւանը, կիրակի և տօնի օրերէ զատ ամէն օր առաւօտեան 9—12։ Ինչպէս նաև վերոյիշեալ ագարակներու նազըրներուն մօտ և վարձակալութեանց պայմաններուն տեղեկանալով, իրենց առաջարկութիւնները ներկայացնել մինչև յառաջիկայ 2|15 օգոստ. 1919։

Առաջնորդարանը իրեն կը վերապահէ առաջարկուած գիներն ընդունելու կամ մերժելու և իր յարմար դատած անձին վարձելու իրաւունքները, ինչպէս նաև ի հարկին աճուրդին թուականները երկարելու առանց ո և է պատասխանատուութեան։

Առաջնորդ Հայոց Եգիպտոսի
Թորգոմ Եպիսկոպոս

— Կարապետ Խուլճանեան (Խարբերդ-Մեզրէ) կը փնտռէ իր եղբայրը Յակոբ Խուլճանեանը՝ որ պատերազմի ընկերները Բրովիտէնսի կողմերը կը գտնուէր։ Հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Կարապետ Խուլճանեանի Առաքել Բէյիզեան, Մէյտան Թիւ 60 Աղեքսանդրիա։

— Կը փնտռուի Այրի Տիկ. Վէրժին Հեթումեան (Պոլսեցի) ամուսինը Եղիսէ՝ (Սեբաստացի) վախճանած է Ամասիոյ մէջ ուր կը գտնուէին պատերազմի ընկերը։ Տեղեկութիւն ունեցողները թող հաճին հաղորդել Արամ Ստեփանեանի «Արեւ»ի տպարանը։

— Կը փնտռուի քնիկ Պէօյիւք Տէրէցի (Պոլիս) Սարգիս Ծերունեանը որ մէկ տարի առաջ իբր զինուոր Այտընի կը գտնուէր։ Նոյնպէս ջերմօրէն կը խնդրուի Պ. Պ. Վահան Չէյթունցեանէ և Տքթ. Բէնիամին Աղօեանէ (ի Պոլիս) որպէսզի հաճին նամակ գրել ինձ հետեւեալ հասցէով։ Կարապետ Գարաւսէփեան Լէժիօն Արմենիէն s. p. 601, 13me com.

Պոլսահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել վերոգրեալը։

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Տիար Բարսեղ Պալըգճեան ըստ առաջնոյն իր Մանսուրայի ծխախոտի վաճառատունը կը շարունակէ։ Բայց անձնական և գործի թղթակցութիւնները յետ այսու ղրկել հետեւեալ հասցէին.
P. Balekdjian, no. 41a boîte no. 13, Choubra Caire. 2-3

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ

Բարիզ, 13.— Վերքէսոնի մէջ Թէվֆիք պէյ խնդրեց Պ. Քլէմանսոյէն որպէսզի խորհրդակցական յանձնախումբը շուտով գումարուի։

Ֆէրիտ փաշա էնթէրվիւ եղած յայտարարեց թէ պատուիրակութիւնը պիտի լուսաբանէ դաշնակիցները Թուրքիոյ կացութեան մասին։ Պատուիրակութեան բոլոր անդամները քարեկամներ են Ֆըրանսայի, անոնք կը պատկանին այն սերունդին որ Թուրքիոյ մեծութիւնը կերտեց։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻՑՔ

Բարիզ, 12.— Դաշնակից պետութեանց գերագոյն ժողովը այսօր հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց ծովակալ Քոլչաքի.

«Դաշնակից և ընկերակից պետութիւնները կը փափաքին յայտնելու ծովակալ Քոլչաքի թէ ստացած են իրենց մայիս 26 թուակիր ծանուցագրին պատասխանը։ Անոնք չափազանց գոհ են այդ պատասխանէն որ համաձայն ըլլալ կըթըւի իրենց ծանուցագրին՝ և որ իր մէջ կը պարունակէ բոլոր գոհացուցիչ հաւաստումները ազատական կառավարութեան մը հիմնումին նկատմամբ ինչպէս նաեւ Ռուս ժողովուրդին ու իր դրացիներուն խաղաղութեան համար։ Դաշնակիցները որոշած են տալ ծովակալ Քոլչաքի և իր ընկերակիցներուն զինակցական ամէն դիւրութիւն զորս յիշած էին իրենց իր առաջինՆամակինմէջ. ստորագրուած Լօյտ Ճորճ, Ուտրօ Ուիլսըն, Քլէմանսօ, Օրլանտօ, Մաքինօ.

Բարիզ, 13.— Դաշնակիցներու կողմէ Քոլչաքի ընծայուած օգնութիւնը պաշտօնական ճանաչում մը չէ անոր իշխանութեան, այլ անոր քարոյական ազդեցութիւնը ամրացնելու ծառայող գործողութիւն մը, որ անոր կերպաւորէ նիւթական այն օգնութիւնը որուն կարեւորութիւնը շուտով զգալի պիտի ըլլայ։

Լոնտոն, 10.— Ռէօթէր կիմանայ թէ Տէնիքինի բանակը անցաւ Թանքերով ու սաւառնակներով ուժեղցած՝ 50 մղոն յառաջխաղացք մը ունեցած է վերջին օրերս՝ իր միացումը կատարելու համար Քոլչաքի ձախ թեւին հետ։

Լոնտոն, 11.— Ռէօթէր էնթէրվիւ ըրած է Սեւ ծովէն դարձող անգլիացի ծովային մը որ սերտ յարաբերութեան մէջ գտնուած է Տէնիքինի վարչութեան հետ։ Այդ ծովային սպան կը նկարագրէ ռազմանիւթի անսահման քանակը, թնդանօթներ, թանքեր, սաւառնակներ դիզուած են Էքաթէրինօտարի մէջ. անոնց արժէքը 17 միլիոն ոսկիի կը հասնի. հոն գտնուող բրիտանացի հարիւրաւոր սպաներէն մեծ մասը մասնագէտներ են։ Ան կ'ըսէ թէ Տէնիքինի բանակին մարդիկը մեծ ընդունակութիւն ցոյց կուտան սաւառնակի և թանքի գործածութեան մէջ։

Ամէն շաբաթ բազմաթիւ ռազմաբերձ նաւեր կը հասնին։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԻԼՍՈՆ

Հռոմ, 7 (յապղ.).— Վերջերս հրատարակուած զեկոյց մը հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ կացութիւնը. «Պ. Վիլսըն խնդրած է Պ. Օրլանտօէն որպէսզի նոր զիջումներ ընէ։ Պ. Օրլանտօ մերժած է՝ սպառնալով որ եթէ համաձայնութիւն մը չի գոյանայ Իտալիա պիտի պահանջէ Լոնտոնի դաշնագրին ամբողջական գործադրումը և պիտի յետաձգէ Ֆիումէի խնդրոյն կարգադրութիւնը։ Անգլիացի և Ֆրանսացի պատուիրակներ ոյժ կուտան Պ.Թարտիէօի ծրագրին։

Մինչ այդ Ֆիումէ ուժգնօրէն կը պնդէ Իտալիոյ կցումի մասին։

ԷՍԹՕՆԱԿԱՆ ՑԱՌԱՋԽԱՂԱՑՔ

Գոբէնհակ, 10.— Էսթօնական մամլոյ պաշտօնատունը կը խօսի կատաղի կռիւներու մասին որոնք տեղի կ'ունենան Վէնտէնի հարաւը ուր գերմանները պայթուցիկ գնդակներ կը գործածեն որոնք շուտով կը քանդեն կամուրջները ճամբաներն ու երկաթուղիները։

Ռուս զօրքեր Բաքօֆի հիւսիսէն առ ... ... էն ... ... 1000 գերի և բազմաթիւ զէնքեր առնելով։

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Բարիզ, — Ազդարարուած է հունգարներուն դադրեցնել իրենց յարձակողականը չէխօ-սլօվաքներուն դէմ։

ԱԶԳԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բարիզ, 12.— Հեղինակաւոր անձնաւորութեանց հետ տեսակցութեանց եբր արդիւնք՝ թերթերը կը ծանուցանեն թէ ոչ մէկ հաւատք ու վստահութիւն կարելի է ունենալ տակաւին գերմաններուն վրայ։ Միւս կողմէ ո և է որոշում չկայ տակաւին Գերմանիան ազգերու ընկերակցութեան մէջ ընդունելու թուականին մասին։ Գերմանիա պարտի նախ անհրաժեշտ երաշխիքներ տալ իր ընդունելութեան համար։ «Էքօ տը Բարի» կ'աւելցնէ թէ համաժողովի շրջանակները, ի մասնաւորի բրիտանական և ամերիկեան շրջանակները կը նըկատեն որ պէտք է վերջ գտնէ պլէֆի և կոպտութեան շրջանը որ բացուած է մամլոյ և կառավարական անձնաւորութեանց էնթէրվիւներուն միջոցաւ։

ՀԻՆԳ ՕՐ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ

Բարիզ, 15.— Չորսերու ժողովը լրացուց գերման հակառաջարկին իր պատասխանը, որ երկուշաբթի կէսօրին պիտի յանձնուի։ Հինգ օրուան պայմանաժամ տրուած է, որուն մէջ երեք օր ալ զինադադարի մերժումին համար նախատեսուած է։ Նաւապաշարումի գերագոյն խորհուրդը քննեց ձեռք առնուելիք միջոցները գերմանիոյ մերժումին պարագային։

ԳԵՐՄԱՆ ՀԱԿԱՌԱՋԱՐԿԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Բարիզ, 14.— Կառավարական չորս պետերը վերջացուցին Գերման պատուիրակութեան տրուելիք պատասխանին խմբագրութիւնը։ Ան պիտի յանձնուի երկուշաբթի։

Պրօքտօրֆ Ռանձաու մասնաւոր կառախումբ մը ուզեց, որ անմիջապէս տըրամադրուեցաւ իրեն։ Ան անմիջապէս Քոլօնեը ու Թերեւս անկէ ալ Վէյմար պիտի երթայ 40 հոգիներով։ Ամէն միջոց ձեռք առնուած է մերժումի մը պարագային Գերմանիան պլօքիւսի ենթարկելու համար։

ԻՏԱԼԻԱ ՊԱՀԱՆՋՈՍ

Բարիզ, 14.— Պ. Օրլանտօ Իտալիա մեկնեցաւ, ուր գաղտնի նիստի մէջ պիտի բացատրէ համաժողովին աշխատութիւնները և մասնաւորի զին. զգուշութիւններ պիտի ձեռք առնէ Քարինթի սահմաններուն վրայ։ Համաձայնութիւնը անհնարին եղած է, վասնզի եուկօ-սլաւները մերժած են ականջ կախել գնդ. Հաուզի և Պ. Թարտիէօի ըրած կարգադրութեան, զոր ընդունած էր նաև Պ. Վիլսընէն։

ԱԺԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՍԵՒՈՅԵՆՔԵԱՆ ԹՈՎՄԱՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան խօրնամեայ դիւանապետը իր յառաջիկայ Պոլիս մեկնումին առիթով (հաւանաբար օգոստ. ամսոյ մէջ), կը խնդրէ ամէն հաստատութիւններէ և անհատներէ, փութալ կարգադրել իրեն հետ ամէն հաշիւ՝ մինչեւ 15 օգոստ. 1919։ Անկէ վերջ ան իրաւունք պիտի ունենայ մերժելու ո և է դիմում և ինքզինք ազատ պիտի նկատէ ու զերծ՝ ամէն պատասխանատուութենէ։ 2-3

ՍՏԱՑՈՒԱԾ Է

Ատանայի «Հայ Ձայն» օրաթերթին Մայիս ամսուան թիւերը, չահեկան և ճոխ բովանդակութեամբ։ Մասնաւորաբար Կիլիկիայէ և Հայաստանէ հետաքրքրական լուրեր և տեղեկութիւններ։ Զօրս էջ, մէկ ղ. ողջ։ Ստացուած է նաև «Կիլիկիա» թերթի 39 և 40 թիւերը։ Դիմել Արամ Ստեփանեանի, «Արեւ»ի տպարանը, Աղեքսանդրիա։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

— Կը փնտռեմ հայրս՝ Յակոբ, մայրս՝ Եւգինէ, եղբայրս՝ Յովհաննէս, քոյրս՝ Նուարդը որ ամուսնացած է Յակոբ Յակոբեանի հետ, հօրեղբայրներս՝ Օգսէնտ, Փիլիպպոս և Գրիգոր, և հօրեղբօրորդիներս. յիշեալները ամէնքն ալ Իւնեացի են (Տրապիզոնի շրջան) և պատերազմէն առաջ ամէնքն ալ հոն էին. յիշեալներու վրայ տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրեմ որ ինձ իմացնեն։ Երուանդ Մուրաթեան, Էօզպէ-Խուրշիտ, Եգիպտոս։ 3-6

— Կը փնտռեմ ամուսինս Աստուր Մազլըմեանը, Պարտիզակցի, որ Թրքական բանակին մէջ զինուոր էր և Դամասկոսի մէջ գերի բռնուած է անգլիացիներու կողմէ. ամէն անոնք որ տեղեկութիւն ունին յիշեալին վրայ հաճին հասցէիս իմացնել. Համբար Մուղալեան, Քանթօ, Աղեխսանդրիա, յանձնելի Տիկին Թօփիկ Մազլըմեանի։ 3-3

— Տկ. Խսսրովուհի Իփլիքճեան կը փնտռէ իր եղբայրը Կարապետ Առաքելեան ընիկ Մանիսացի որ զինուորութեան պատճառաւ 3ուկէս տարիէ ի վեր ելած է Մանիսայէն։ Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողները թող հաճին իմացնել Օննիկ Իփլիքճեանի, Քանթօ, Աղեքսանդրիա։ 6-10

— Զօր. Անդրանիկի վաշտապետներէն Յովհան Քէրիկեան (Զէյթունցի) որ Կովկասէն նոր հասած է կը խնդրէ իրեն տեղեկութիւն հաղորդել իր ընտանիքին, եղբայրներուն և հայրենակիցներուն մասին։ Իր ընկերներէն Միքայէլ Աքարեան (Զէյթունցի) ողջ առողջ է և Պոլիս կը գտնուի։

— Կը փնտռուի Աղաւնի Թահթալըեան, զաւակները Երանուհի, Ստեփան, Արմենուհի և ասոնց հօրեղբօրորդիքը Կիւլիզար, Մարիձա (Աֆիոնգարահիսարէն) Տէր-Զօրի կողմերը տեսնուած են։ Տեղեկութիւն ունեցողները թող հաճին իմացնել Կղեմէս Թահթալըեանի Օքէլա Մուամար, Թիւ 11, Սարաֆիյէ, Աղեքսանդրիա։ 1-3

ՊԱՇՏ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՅ
ԱԶԳ. ԳԱՒԱՌ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ

Առաջնորդարանս հասած տեղեկութեանց համեմատ՝ ընիկ Կեսարացի Յակոբ Խաչատուրեան, տարագրութեան վայրին՝ Տէր Զօրի մէջ սպաննուած է 1916ին։

Գահիրէի Կրօնական Ժողովը պաշտօնական խնդրոյ մը կարգադրութեան աթիւ կ'ուզէ հաւաստեաւ գիտնալ թէ յիշեալ Խաչատուրեան ո՞ղջ է թէ մեռած։ Հետեւաբար կը խնդրուի այն կողմերու Առաջնորդարաններէն և իրազեկ ազգայիններէն, որ եթէ այս մասին ստոյգ տեղեկութիւն ունին բարեհաճին զանոնք Առաջնորդարանս հասցնել, յայտարարութեան թուականէն առ առաւելն մինչև երեք ամիս։

Առաջնորդ Հայոց Եգիպտոսի
Թորգոմ Եպիսկոպոս

Գահիրէ, 7 յունիս 1919 1-3

ՍԱԿԱՐԱՆ

16 Յունիս 1919

ԲՈՄՊԱՅ	Բացում	Փակում
Մայիս		
Յուլիս	41.68	41.62

ԱՐԺԵԹՂԹ (Պաշտ. Սակարան)

Եգիպ. Յօնսիք 1886	Տր.	432.
» » 1903	»	303.
» » 1911	»	283.75
Ազ. Ակի Ե. Մըսիւրթի	»	160 —
Թըմէտա	»	179.—

Տպարան՝ ԱՐԵՒԻ
Թիւ 16 Ապաւ-Տարտար, Աղեքսանդրիա
Imp. AREV Alexandrie